

Trden temelj za trdno zgradbo.

Fr. Štupar.

Previdne stopinje po določeni poti — varna hoja.

Spoznavaj samega sebe! — je bilo napisano na svetišču v Delfih. Ta globokoumni nasvet ima veljavo vse čase za vse ljudi v vseh razmerah. Spoznavanje rodi umevanje in možnost pravičnega presojanja, je temelj smotrnim načrtom in daje pravec za njih razmeram primerno ugodno rešitev.

Pameten in previden gospodar ali kakršenkoli podvzetnik napravi ob prevzemu gospodarstva ali podvzetja inventuro ter jo potem ponovi v začetku vsake poslovne dobe. Inventura je popis premoženja in služi za podlago knjigovodstvu. Knjigovodstvo sproti beleži vse premoženjske izpremembe, prihod in razhod, izkratka ves poslovni obrat, ter, primerjajoč oboje postavke, preračuni končni gospodarski uspeh v posameznostih in v celoti. Točne beležke omogočujejo vpogled v ves obrat in kažejo v njem prednosti in hibe, da se je s prvimi mogoče okoriščati, drugih se varovati ali jih popravljati ter tako podstavlja ali popravlja gospodarski načrt.

Nekak gospodarski, poslovni, obratni ali življenski načrt v primerni obliki in razsežnosti mora imeti vsak človek, vsaka človeška skupina (združba) in vsako podvzetje majhnega ali velikega obsega. Seveda mora načrt vselej biti primeren razmeram — sedaj bolj enostaven, sedaj bolj sestavljen —, a vselej se mora opirati na temeljito poznanje razmer. Takega načrta, premišljenega in vestno sestavljenega, potrebuje tudi naša mlada država.

V svoji sedANJI sestavi je naša država mlada, ker se je šele ustanovila, in nedostatno poznana, ker so jo zlasti zadnja leta burni dogodki nemilega spomina temeljito pretresli in predruščali. Da bo mogoče njenemu delovanju dati pravec, da bo mogoče osnovati razmeram primeren splošnogospodarski načrt, jo bo treba temeljito proučiti, spoznati in napraviti inventuro.

V splošnem se nam je tu ozirati na državno ozemlje in na njega stanovnike, zato mora popis biti zemljepisno-narodopisen v najširšem pomenu, biti mora pravilen in točen, kolikor je to v sedanjih razmerah mogoče, ter pregleden in jasen. Zato naj bi se to delo poverilo priznanim večakom-strokovnjakom, ki bi ga skupno izvršili po dogovorjenem načrtu na podlagi že znanih dejstev in potrebnih novih poizvedeb.

Potrebne nove poizvedbe bi se izvedle potom ljudskega štetja, ki naj bi se letos pripravilo, leta 1920. pa izvršilo. Ob ljudskem štetju bi se ugotovilo število prebivalstva po narodnosti, spolu, starosti, veri in stanu, oziroma poklicu, število domačih živali po posameznih vrstah, po rabi ali namenu in, kjer treba, tudi po spolu in po starostnih skupinah. Nadalje bi se ugotovilo število in velikost kmetijskih posestev, število, velikost in način obratovanja obrtnih ter industrijskih podvzetij, število in raznovrstnost kupčijskih podvzetij in kar bi bilo še potrebno.

Na ta način bi se doslej znana dejstva toliko spopolnila, da bi bilo mogoče sestaviti za prvo potrebo dosti točno in razmeram primerno inventuro, popis sedanjega stanja naše države, na čigar podlagi bi se dal osnovati primeren gospodarski načrt. Ta popis bi bilo treba izvesti v posameznosti, izdelati pregledno in ga objaviti v posebni knjigi.

Zemljepisni del v širšem pomenu naj bi obsegal vse ono, česar nas uči zemljepisje v ožjem pomenu, potem pa tudi ono iz zemljepisja in zemljepiznanstva, kar je treba v državnem gospodarstvu vedno vpoštevati. Poleg lege, vodovja in gorovja, mest, sel itd. naj bi se posebej označili vsi kraji, sposobni in porabni v posebne namene, kakor n. pr. kopališča, zdravilišča, izletišča itd. V zemljepisnem oziru bi bilo treba poudarjati znamenite rudnine in hribine, oziroma rude, zdravilne vode itd. ter porabne vodne sile, a v zemljepiznanskem kakovost tal, velikost in razmerje neplodne in plodne zemlje in pri zadnji način obraslosti, velikost in razmerje posameznih kulturnih zemljišč.

V tem bi spoznali bogastvo naše zemlje in obseg prvotnega pridelovanja ali dobivanja dobrin po rudarstvu, kmetijstvu in gozdarstvu, pridobivanja sirovin, ki nam jih nudi priroda. Vpoštevajoč resnične in možne uspehe teh podvzetij, bi dobili vodilo za ureditev, spopolnitev in izpremembe posameznih pridobitnih načinov.

Narodopisni del bi nam pojasnil število in kakovost delovnih sil v posameznih stanovih, podvzetjih ali poklicih, pokazal bi nam dostatnost ali nedostatnost tvorne sile v teh ali onih podvzetjih ter bi nas poučil, kako naj delovne sile izobrazujemo, vodimo in zaposlujemo, da bo raz-

merje med potrebnimi in razpoložnimi delovnimi silami pravilno, da bodo vsa podvzeta dovolj preskrbljena s sirovinami in z delavci, da ne bo del delovnih sil prisiljen počivati, dočim bi drug del bil preobložen z delom, izkratka, da se vsi državljani morejo udeleževati in zaposlovati primerno splošnim potrebam in svojim sposobnostim, da se prepreči pogubni in opasni proletarijat.

Razen delovnih sil, potrebnih za prvotno pridelovanje v rudarstvu, kmetijstvu in gozdarstvu, bi nam narodopisni del izkazal tudi delovne sile v obrti in industriji, ki predelujeta sirovine, in pa v trgovini, ki posreduje promet med pridelovalci, izdelovalci in uživalci, oziroma porabniki.

Ugotovitev števila in vrst obrtnih ter industrijskih podvzetij in njih primerjanje z dejanskimi potrebami v državi bi pokazalo, kje je treba bolj poprijeti, kje utesniti ali predružačiti, kje nanovo zastaviti, da bi ponudbe in potrebe kolikor mogoče spravili v sklad.

Enako bi poznanje trgovskih odnošajev, dejanskih in potrebnih podvzetij razne obsežnosti v domačem prometu ter v mednarodnem izmenjavanju nudilo potrebno oporo za ugodno ureditev trgovskih odnošajev.

S tem v zvezi so vozila in občila po kopnem in po mokrem, ki bi jih bilo treba razmeram in potrebam primerno uravnati in spopolniti, kajti baš ta so glede množine in kakovosti sedaj docela nedostatna.

Uvažujoč vse tu naštete razmere, bi obenem tudi spoznali, v koliki meri nam zadoščajo za vsa in za posamezna podvzeta usposobljene domače delovne sile, in iz ugotovljenih dejstev bi točno mogli spoznati, kakšnih učilišč potrebujemo in v kolikem številu, da bi ustrezala in zadoščala domačim zahtevam.

A ugotovitev števila in vrst potrebnih učilišč ter števila in stanu (poklica) delovnih sil bi obenem bila tudi izboren kažipot učeči se mladini, da bi vedela, kakšnim študijam naj se posveti, da prej pride do gotovega kruha, da bi ne silila trumoma k poklicem, ki so že prenapolnjeni, a zanemarjala druge, kjer nedostaja delavcev. Te razmere naj bi vedno ostale v razvidu. —

Kakor sem tu v obrisu načrtal, kako naj bi ravnali, da bi zadostno spoznali odnošaje, tako bi

bilo seveda treba ravnati splošno, v vseh razmerah, v širšem obsegu in v podrobnostih, da bi se kolikor mogoče točno spoznala potreba in pokritje, da bi se na tej podlagi določil razmeram primeren in uspeh zagotavljajoč gospodarski načrt.

Pri tem gospodarskem načrtu bi bilo v prvi vrsti gledati na to, da se primerno uporabljajo domače sirovine, proizvajajo in porabljajo domači pridelki in izdelki ter zaposlujejo domače delovne sile. Le tam, kjer ne zadošča domače pridelovanje, bi se bilo treba poslužiti mednarodne pomoči, kolikor to zahteva in dopušča gospodarska politika.

Kadar nedostaja potrebne, a mogoče domače obrti in industrije, naj se ustanovi; kadar nedostaja za posamezna podvzeta domačih strokovnjakov, naj se izobrazijo; kadar nedostaja učilišč za izobrazbo strokovnih delovnih sil, potrebnih v posameznih podvzetjih, naj se ustanove. V vseh teh odnošajih nič ne zaležejo tožbe, da tega in tega nimamo. Če nimamo, si pa ustanovimo, če je le mogoče, sicer smo odvisni od drugih. —

Tu označena državna inventura naj bi se točno sestavila — kakor sem že omenil — po priznanih večakih-strokovnjakih ter naj bi bila opremljena s številnimi pojasnjujočimi podobami, narisi, razpredelnicami in načrti, da bi bilo mogoče iz nje črpati v državnem gospodarstvu potrebne podatke za vse razmere tudi pri večjih zahtevah.

Ker smo pa vsi državljani sodelavci v skupni državni delavski družini ter moramo in hočemo vedeti, kako se državno gospodarstvo vrši in kako naj bi se vršilo, da bi bilo bolj uspešno, je vsakemu kolikor toliko na tem, da pozna vse te razmere, a mu je vendar v popolni inventuri marsikaj neumevno in odveč, zato naj bi se poleg obširne knjige izdal še poseben poljuden posnetek za preprosto ljudstvo, ki bi v njem moglo najti vsa potrebna pojasnila, ki jih potrebuje za svoje razmere in jih razume.

Skrbno izvedena in točna državna inventura bi dala izboren temelj za spoznavanje vseh razmer in za umno ureditev gospodarstva. Skrbno motrenje posledic, ki bi jih imele posamezne odredbe, bi pa bilo vodilo za prihodnost, da bi vedno previdno korakaje po določeni varni poti gotovo dospeli do svojega cilja.